

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion Theologiæ Pastoralis Et Doctrinæ Necessariæ Sacerdotibus Cœram Animarum administrantibus

Binsfeld, Peter

Avgvstæ Trevirorum, 1609

3. Cap. De Charitate, Eleemosyna, & correctione fraterna, ac scandalo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40721

consequamur, & media ad illam. Est peccatū in Spiritum sanctum, quia fontem diuinæ misericordiæ claudit.

Præsumptio, est vana & falsa spes, qua homo se sine medijs à Deo constitutis, ad æternam gloriam, & felicitatem peruenturum præsumit: vt sine pœnitentia, bonis operibus, auxilio Dei. Ad hunc ordinem spectant, qui iactitant, regnum cœlorum non bestijs, sed hominibus paratum, ignorantes ignem æternum etiam non capris, & brutis, sed Dæmonibus, & malis hominibus constructum. Præsumptio cum sit contra diuinam iustitiam, est etiam peccatum in Spiritum sanctum: hoc potissimum peccant, qui dicunt: Misericordia Domini magna est: multitudinis peccatorum meorum miserebitur.

Ecclesi.

CAPVT III.

DE CHARITATE.

CHARITAS est virtus à Deo infusa, qua diligitur Deus propter se, & proximus propter Deum: ex qua definitione elicitur duplex charitas, Dei, & proximi, & de vtraque est præceptum Euangelicum, Matth. 22. Diliges Dominum Deum tuum, &c. & proximum tuum sicut te ipsum.

Quatuor ex charitate diligenda sunt, iuxta

S. Au-

S. August. lib. 1. de doctrina Christiana. cap. 23.
& 26. quæ explicat S. Thom. 2. 2. q. 26. art. 12.
Deus, Proximus, Corpus nostrum, & nos ipsi.
Et in dilectione, sub præcepto hic ordo ser-
uandus est, vt Deus diligatur super omnia. 2.
anima nostra, anima proximi. 4. corpus no-
strum. 5. corpus proximi. De hoc ordine S.
Thom. loc. cit. q. 26.

Modus diligendi Deum in scriptura signi-
ficatur, Diliges Dominum Deum tuum ex
toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex om-
nibus viribus tuis, & ex omni mente tua. Ber-
nard. de diligendo Deo dicit, quod modus di-
ligendi Deum est, sine modo diligere, Ex qui-
bus verbis constare videtur, Deum non solū
appretiatiuè, sed etiam intensiuè super omnia
diligendum, vt more Scholasticorum loquar.

Modus diligendi proximum, etiam in præ-
cepto declaratur, quando dicitur. Diliges si-
cut teipsum affectu, & actu, in ordine ad gra-
tiam, & salutem in præsentem, & ad vitam æter-
nam in futuro; significatur in dictis verbis si-
militudò, & nullius exceptio, non tamē æqua-
litas, vt ex ordine charitatis colligitur.

Nomine proximi, intelligitur omnis crea-
tura rationalis nobiscum capax æternæ sa-
lutis.

In dilectione proximi, hic ordo secundum
Augustini consilium seruetur, vt quando
omnibus prodesse non potes, his potissimum
con-

*Libr. 1. de
doctrina*

*Christ. ca-
pit. 28.*

con-

consulendum est, qui pro locorum & temporum, & quarumcunque rerum opportunitatibus, constrictius tibi, quasi quadam sorte iunguntur.

De dilectione inimicorum.

CVM omnis homo, etiam inimicus proximus noster sit, secundum fidem Catholicam, & Euangelicam veritatem, ex præcepto oportet diligere inimicos in communi, & eis generalia charitatis signa, quæ multitudini exhibentur, impendere: ut sunt resalutare salutantem, videri merces expositas sicut alijs, &c. Contra quosdam hæreticos, qui ex scriptura malè intellecta dixerunt inimicos odio habendos, de quibus Alphons. Castr. in lib. de hæres. in verb. Inimic. constat ex Evangelio. Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, &c. ut sitis filij patris vestri cœlestis, ergo à contrario, qui non diligunt inimicos, non sunt filij patris cœlestis, sed Dæmonis.

Matth. 5.

*In inimico
duo considerantur.*

Aduertendū pro conciliatione sacre scripturæ, quæ in hac materia indocto videbitur sibi contraria, quod in Inimico duo possunt considerari: peccatū, & natura. Quo ad peccatum non sunt diligendi, sed quo ad naturam, quatenus homines eiusdem naturæ nobiscum, & ad eundem finem, scilicet æternam felicitatem creati. Quando scriptura insinuat inimicos odio habendos, intelligitur quantum

tum ad peccatum: Quando Saluator præcipit diligendos, quo ad naturam communem; sic enim & proximi nostri sunt, & eiusdem naturæ consortes. Dictum (in communi, & generalia charitatis signa) quia quamuis abundantioris charitatis esset, particularia charitatis officia inimicis impendere, ad id nemo tamen obligatur nisi in præparatione animi, si necessitas extrema spiritualis, aut corporalis postulet; aut ad euitandum scandalum requiratur.

Potest etiam superior suo inferiori, quandoq; correctionis gratia particularia amicitiae signa denegare, exemplo Dauidis, qui Absoloni filio suo peccatum quidem remisit, sed ad conspectum suum admittere noluit. *1. Reg. 14.*

Ad charitatem quoque Christianam spectat, ut qui iniuriam alteri intulit siue per se, siue per alium, reconcilietur iuxta præceptum Christi: Vade reconciliare fratri tuo, & tunc *Matth. 5.* offeras munus tuum. Reconciliatio autem ita *Quomodo* fiet, ut si corde offendit, corde reconcilietur: si *reconcilia-* verbis, verbis: si facto, facto satisfaciatur. Non *tio facien-* tamen obstante hac reconciliatione, potest *da.* exigere reparationem damni, si quod passus sit contra iustitiam. Superior quoque in hoc casu, modo odium animo repulerit, non tenetur inferiori reconciliationem offerre, ne regendi autoritas diminuat, præsertim quâdo correctio hoc postulat: Quæ enim pro charitate

tate instituta sunt, contra charitatem militate non debent.

De Eleemosyna, quæ est actus charitatis erga proximum.

*S. Thom.
2.2.9.32.*

1. Ioan. 3.

ELEEMOSYNA, est actus charitatis erga proximum, quo subuenimus alterius indigentia ex compassione, propter Deum. Omnibus notum esse debet illud Ioan. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitate habentem, & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo?

Duo sunt genera Eleemosynarum, Corporalia, & Spiritualia.

CORPORALIA sunt septem. Esurientes pascere, potum dare sitientibus, operire nudos, captiuos redimere, ægrotos inuisere, hospitio peregrinos suscipere, mortuos sepelire. Quæ continentur hoc versu.

Visito, potio, cibo, redimo, tego, colligo, condo.

SPIRITUALIA sunt hæc septem. Peccantes corrigere, ignorantes docere, dubitantibus recta consulere, pro salute proximi Deum orare, consolari mœstos, ferre patienter iniurias, offensam remittere: In præsentia agemus de corporali eleemosyna.

De materia Eleemosynæ legendi præ cæteris

teris S. Thom. 2. 2. q. 32. Alij scholastici in 4. sentent. d. 25. & 16. Ioan. Medina in C. de eleemosyna, Iosephus Angles doctissimè in florib. Theologic. sentent. in 4. sentent. part. 1. in tractat. de eleemosyna. Summistæ in verb. Eleemosyna, & sancti patres mox citandi in præcepto de eleemosyna.

An præceptum sit de Eleemosyna, & in quibus casibus obliget?

ELEEMOSYNA est in præcepto, ex loco Ioan. cit. & Luc. 11. Quod super est, date eleemosynam, & probatur efficaci ratione, Nullus punitur pœna æterna pro omissione eius, quod non cadit sub præcepto: sed aliqui puniuntur pœna æterna pro omissione eleemosynæ, Matth. 25. Esuriui & non dedistis mihi manducare, &c. Ite ergo maledicti in ignem æternum.

Quoniam præceptum eleemosynæ affirmatiuum est, non obligat omni tempore. Ut igitur intelligatur, quibus in casibus præceptum obliget. Notandum in primis. Superfluum aliquid dicitur dupliciter: Primo, Superfluum naturæ, quod alicui superest demptis necessarijs ad vitam suam, & sibi commissorum. 2. Superfluum status, quod super est alicui deductis necessarijs ad vitam, & decentiam sui status, etiam habita consideratione casuum, qui probabiliter occurrere possent: & hoc

*Superfluum
aliquid duplici modo
dicitur.*

& hoc in loco, sub decentia status continetur etiam, quæ spectant ad sustentationem filiorum, & filiarum, famulorum, & simillarum rerum, prout recta ratio suadet, & vocatur etiam superfluum personæ.

Necessitas triplex.

Extrema quæ sit.

Secundo, Necessitas siue indigentia triplex potest considerari: Extrema, Grauis notabilis siue arcta; & communis. Extrema censetur necessitas, quando quis in tali periculo constitutus est, vt probabiliter cadat in morbum, vel periculum mortis, nisi subsidium accipiat. Non enim requiritur ad extremam necessitatem, vt pauper iam animam agat, quia tunc amplius nõ indiget eleemosyna, sed sufficit morale periculum incidendi, & non est alius, qui subueniat.

Grauis necessitas intelligitur, quæ est citra extremam. Communis quando pauper egenus est, potest tamen viuere sine vrgenti necessitate, licet non ita commodè. Nunc pro resolutione, præceptum eleemosynæ, in duobus casibus obligat sub peccato mortali.

In duobus casibus præceptum Eleemosynæ obligat.

Primus, Quando aliquis habet superflua naturæ, & petens eleemosynam est in extrema necessitate: In hoc omnes Doctores conueniunt.

Secundus. Quando quis habet superflua naturæ & status, etiam si pauperes non sint in extrema necessitate, sed alia notabili. Probatur d. 42. capit. 1. Ex Hieronym. & d. 46. cap. Signa

ex Ambros. & 14. quæst. 4. cap. Quid dicam.
 Hanc sententiam citra dubium tenet S. Tho-
 mas. 2. 2. quæst. 32. art. 5. & q. 66. art. 7. in corpo-
 re. & quæst. 87. art. 1. ad 4. & in 4. sentent. d. 15.
 quæst. 2. art. 1. quæst. 2. Quare malè pro se tor-
 quent Panorm. in cap. Si verò, de iureiurand.
 Antonin. 2. part. tit. 1. capit. 14. & Rosella in
 verb. Eleemosyna. Contra quos S. Thomam
 defendit Caietan. Tom. 2. tractat. 5. de præ-
 cepto Eleemosynæ. S. Thomam sequuntur Ni-
 colaus Lyranus, & Dionysius Carthusianus
 super Ioan. 3. in illa verba. Qui viderit fratrem
 suum necessitatem habentem, &c. Conrard.
 de contractibus q. 19. conclus. 3. Richard. in 4.
 sentent. d. 15. artic. 2. q. 2. Ioan. Maior, ibid. q. 5.
 Angelus, Syluest. & Aurea Armilla in verb.
 Eleemosyna. Nauarr. in Manuali, capit. 24.
 num. 5. & ante hos Sancti Patres Hieronym. in
 Epist. 150. Chrysof. homil. 34. ad populum, &
 hom. 75. in Matth. Ambros. clarius omnibus
 in sermon. 81. Basil. homil. 6. in ditescentes
 auaros, Gregor. 3. part. curæ pastoralis admon.
 22. Hæc sententia plurimū valet ad concutien-
 dos animos auarorum, qui magis de thesauro
 faciendo, quàm auxilio pauperibus præstando
 cogitant: prædicta sententia maiori confir-
 matur autoritate, & validioribus rationibus
 fulcitur.

In contrarium, quod habens superflua na-
 tura, & status, teneatur nisi dare extremè e-

S genti

genti ex præcepto; tenent Panorm. Antonius, Rosella locis citat. Gerson in regulis moralibus, & Durandus in 4. & alij nonnulli recentiores, quorum autoritas minor est, & rationes parui momenti.

Omittens dare eleemosynam, etsi mortaliter peccet non tamen tenetur ad aliquam restitutionem.

Cum dare eleemosynam spectet ad charitatem, omittēs largiri in casu præcepti, quamuis mortaliter peccet: non tamen tenetur ad restitutionem, quia iustitiæ violatio & non charitatis, inducit restitutionis obligationem, vt optimè tradit Nauarr. in Manuali, capit. 24. num. 7. & in Apologia de reductibus Ecclesiasticis. quæst. 2. monitione 2. & alij alibi.

Ex quibus bonis Eleemosyna fieri debet?

Proverb. 3.

EX rebus proprijs. Scriptum est enim: Honora Dominum de tua substantia, ac de iustis laboribus tuis. Hinc deducitur, quod eleemosyna non debet fieri ex bonis restitutioni obnoxijis; vt sunt, quæ acquiruntur furto, rapina, vsura, fraude, dolo, alijsque iniustis titulis, & modis. Potest tamen fieri ex bonis per fornicationem, meretricium, aut modum turpem acquisitis: & ratio huius est, quia licet turpiter & malè acquisita sint, tamē iustè possidentur: nam acquiruntur per huiusmodi turpes modos dominum, nec competit repetitio danti. S. Thom. 2. 2. quæst. 32. artic. 7. Syluest. in verb. Eleemosyna. Ioannes Medina in cap. de Eleemosyna, quæst. 1. Iosephus Angles in flo-

floribus in 4.1. part. in tract. de Eleemos. q. 6.
& alij alibi.

Quis potest dare Eleemosynam?

OMNIS, qui est sui iuris, & alterius potestati nō subiectus, & possidet bona propria. Qui autem alteri subiectus est, non potest dare nisi ex licentia, aut commissione eius, qui dare potest. Hinc filij familias, serui, ancilla, vxor, & similes non possunt dare nisi minima, in quibus præsumitur voluntas Domini: aut ex licentia Domini. Ponuntur autem casus à summis in verb. Eleemosyna, in quibus vxor potest dare Eleemosynam, nempe si det, aut in extrema necessitate; aut pro consuetudine patriæ parum panis, vini, aut esculentis: aut in absentia mariti: aut pro salute spirituali, vel temporali eius: aut quando non vtitur ratione: vel si habeat propria bona.

De ordine dandi Eleemosynam.

SICVT ordo in charitate est seruandus; sic etiam in elargitione Eleemosynæ. Sanctiori necessitatem patienti, & ad commune bonū magis vtili, prius subueniendum est: Deinde propinquiore, & eis, quorum cura nobis incumbit. Debet autem Eleemosyna fieri hilari animo, recta intentione, in charitate, iuxta proportionem facultatum dantis, & necessitatem recipientis. iuxta consilium Tobia. Si

S. Thom. 2. q. 1. d. art. 9.

Tobia. 4.

S 2 mul-

multum tibi fuerit abundanter tribue. Si exiguum tibi fuerit, libenter impertiri stude.

Non sunt tamen indigentes ad hunc effectum iudicandi, qui cum possint laborare, vacent otio, in colligendis Eleemosynis.

De Correctione fraterna.

Vide S.

Thom. 2. 2.

q. 33.

CORRECTIO duplex est, vna iudicialis, quæ superioribus conuenit erga inferiores, & est actus iustitiæ, qua mali puniuntur ad conseruationem publicæ iustitiæ. Alia dicitur fraterna, quæ est actus charitatis, quo spirituali fratris necessitati auxilium fertur, & hæc ad præsens iustitutum pertinet.

De fraterna correctione est præceptum, Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum: Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc vnum vel duos, &c. Vt hoc præceptum sub mortali obliget, quatuor conditiones requiruntur. *Prima*, vt constet fratrem in peccato mortali esse, vel veniali periculoso. *Secunda*, vt sit probabilis spes emendationis, ne deterior reddatur. *Tertia*, Opportunitas personæ, & temporis: Personæ, vt non sit alius, qui melius possit facere. *Temporis*, quando discretio dictat consideratis circumstantijs, cum maiori fructu posse fieri. *Quarta*, vt correctio commodè fieri possit absq; notabili damno salutis, honoris, famæ,

*Conditiones
requisite
ad corre-
ctionis ob-
ligationem.*

ma, & fortunarum corrigentis, nisi frater esset in extrema necessitate.

Finis correctionis fraternæ, est emendatio, & lucrum animæ fratris, vt constat ex præcepto: dirigenda ergo correctio prout congruit huic fini. Si animaduertitur, quod obsit, omitterenda: Si profutura speratur, adimplenda est. Alia ratio est correctionis Superiorū: hæc cum sit actus iustitiæ tendens in bonum Reipublicam sine spe emendationis delinquentis, quandoque infertur. De correctione fraternæ, legendi S. Thom. 2. 2. q. d. Caiet. ibidem. Summistæ in verb. Correctio. Nauarr. in Manuali cap. 24. à num. 12. & in commentario ca. Nouit. de iudicijs. notabili 4. & 5. Dominicus à Soto de ratione tegendi & deteg. secretum. membr. 2.

Quis ordo in corrigendo seruandus?

ORDO est ex Euangelio, vt prius secreto admonetur frater, intellige si peccatum est secretum: si secreta admonitione non corrigitur, adhibendi testes: Quod si nec sic melior redditur, denunciandus est Ecclesiæ, id est, prælato siue superiori: hic ordo omnium iudicio est in præcepto. Matth. 18. & capit. Si peccauerit. 2. quæst. 1. nisi damni periculum sit in mora, & non sit certitudo emendationis ex secreta admonitione. Hinc vt plurimum in criminibus, quæ sunt contra bonum

Matth. 18.

S 3

spiri-

spirituale, vel temporale Reipubl. non seruat-
 tur dictus ordo, sed statim proceditur ad de-
 nunciationem, vt in hæresi, prodicione, con-
 iuratione, maleficarum crimine & similibus:
 Quia periculum est in mora, & rarò corrigun-
 tur huiusmodi admonitione secreta; proin-
 de secundum ordinem charitatis, & rectam
 rationem magis consulendum bono com-
 muni, quam famæ priuatæ personæ. De hoc
 ordine legendi S. Thom. quæst. d. art. 7. Sotus
 loc. cit. quæst. 4. Adrian. in 4. in quæst. de cor-
 rect. & Iosephus Angles resolutoriè in Florib.
 sentent. Theolog. in 2. part. in 4. in quæst. de
 correptione. 4. difficult. & Nauarr. in d. cap.
 Nouit. notab. 5. Ex hoc præcepto elicitur, gra-
 uissimorum doctorum iudicio errare religio-
 sos, qui in visitationibus denunciant fratres
 de crimine correctos Visitatoribus, vel non
 seruato ordine fraternæ charitatis. Diducitur
 etiam praxis pro visitatoribus, vt admoneant
 ante inquisitionem, ne fratres denuncient de
 secretis peccatis correctis: Aliàs dum ad cor-
 rigendos defectus proceditur, charitatis præ-
 ceptum de correctione præscriptum à Chri-
 sto, ab hominibus temerariè infringitur. Mo-
 dus enim in Euāgelio, de ordine correctionis,
 æquè ligat religiosos atque alios Christianos

De Scandalo.

CHARITATI fraternæ scandalum op-
 poni-

ponitur, quia præbet alicui occasionem, vt
 labatur in peccatum. Definitur autem scan-
 dalum dictum, vel factum minus rectum,
 præbens occasionem ruinæ spiritualis. Quod
 Tertullianus dicit alijs verbis; Rei malæ exem-
 plum, ædificans ad delictum. Vt hæc definitio
 intelligatur, notandum scandalum esse du-
 plex. Actiuum & passiuum. Actiuum, quod
 est in operante & inducente alium ad pecca-
 tum. Passiuum est in eo, qui ruit in peccatum
 propter dictum, vel factum alterius minus re-
 ctum. Definitio conuenit scandalo actiuo,
 quod interdum inuenitur sine passiuo, vtpote
 cum aliquis verbo, vel facto alium ad peccan-
 dum inducit, qui propter constantiam non
 cadit: Vnde dicitur quod in perfectos non
 cadit scandalum. Potest etiam aliquando esse
 passiuum sine actiuo, vt quando aliquis per
 accidens, præter intentionem, & conditione
 operis accipit occasionem ruinæ, exempli gra-
 tia, aliquis malæ dispositionis, videt fratrem
 suum foeliciter in virtute proficientem, acci-
 pit occasionem inuidiæ aut temerarij iudicij.
 Quandoque contingit, quod fit simul actiuum
 in vno, & passiuum in altero: Quando scilicet
 ad inductionem vnius, alter peccat.

*Quid scan-
dalum sit.*

*Scandalum
actiuum,
& passi-
uum.*

Speciale scandali peccatum committitur, *Quando*
 quoties aliquis ex intentione vult alterum *scandalum*
 trahere ad peccatum, exempli gratia, aliquis *speciale sit*
 vult se inebriare, vt alium etiam inebriet. Si *peccatum.*

quis autem præter intentionem, & per accidens ex cupiditate, vel mala consuetudine, alium inducat ad peccandum, non est speciale peccatum, sed circumstantia aggrauans in eadem specie.

Quæ omittenda propter scandalum?

*Scandalū
duplex,
Pharisæo-
rum, &
Infirmorum.*

DVPLEX est scandalum. Phariseorum, quod nascitur ex pura malitia, quale erat quando Pharisei scandalizabantur ex factis, & doctrina Christi: de quibus Christus dicebat. Sinite illos, cæci sunt & duces cæcorum. Propter tale scandalum nihil omittendum est, quia nascitur ex malitia, & prauitate. Aliud vocatur infirmorum & pusillorum, quod nascitur ex ignorantia, & infirmitate: & propter tale scandalum nihil omittendum, quod est de necessitate salutis: Ea verò quæ sunt consilij, differenda sunt, donec de veritate fiat instructio: Si verò post instructionem adhuc aliquis perseveret in scandalo, nihili faciendum est.

CAPVT IV.

*DE EXPOSITIONE PRIMI
præcepti Decalogi, & virtute
Religionis.*

EXODI 20. His verbis describitur. Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra